

VICUS WARINGANUS.

Nomen duxit à pago Waring à multis Vien-
nensium villis perculto , & proximè extra
linearum vallum adfito. Ante obsidionem mor-
bidorum vallem Sichenthall , vel Siechenhalls
dictum , supra commemorari , quòd situs editior
zuræque liberiori accipiendæ apertior salubritati
servire videretur.

Ejus pars Schottenberg , seu Scotensium Mons ,
vetus nomen habet ; pars altera ad Alsherranum
rivulum porrecta recentiori appellatione Strudl-
berg audit , à Strudeliis Baronibus statuariis ac
pictoribus clarissimis quique harum artium Aca-
demiæ hodie longè florentissimæ secundissima
initia dedere , simul Palatium insigne in edito
construxere.

E Boreali latere Scotensis collis declivis ab
Rossavia dividitur ; ad meridiem vicum Alsher-
ranum contingit , atque ad linearum usque val-
lum procurrat , longitudine 21000. latitudine ,
quà maxima est , 1500. passuum , capacitate ve-
rò areæ universæ pedum quadratorum 283000.
cæterùm situ peramæno , ex edito in subjectam
Rossaviam , Danubianas insulas , transdanubia-
nam oram longissimè prospectans. Subjectæ colli
valles id emolumentum præbuere obsessæ atque
jam ad extrema 1683. redactæ urbi , quòd hâc
illâc in castra Christiana commeani Kollschüzki
non animadversam ab hostibus viam dedere.

Etsi non amplis admodum finibus est Warin-
ganus hic vicus , ac duabus prælongis plateis fi-
nitur ; familias tamen numerat octingentas , hoc
est minimum 6550. capita. Soli , cui infidet ,
argillacea natura lucrosa est incolis civibus :

quan-

quando cæteris circum urbem propinquioribus ejusmodi fundis jam propè exhaustis hic nimirum pro lateritiis fornacibus abundante materia proventum capiunt non contemnendum.

Urbani magistratus ditioni parent, ac communi cum Alsherrano judici: sacra verò petunt à Scotensium Paræcia. Inter ædificia eminent maximè, Principum Dietrichsteiniorum, & Kuffsteiniorum Comitum cum horto Palatia splendida: item ædes Strudeliiorum Baronum, ubi & Sacellum publicum sancto Petro Apostolo dicatum inuisitur: item Schikiana, Frenneriana, Bormastiniana, præter secundi ordinis hortos permultos, atque alia octodecim viridaria. In Frenneriana domo nobilis est officina, quâ aureis argenteisque filis tæniæ, fimbriæ, strophia, aliâque ejus generis opera elaborantur.

Cæterùm suburbium isthoc, quod ægrotantis Viennæ velut asylum dicas, non aliâ re se magis commendat, ac tribus insignibus Nosodochiis, Hispanico videlicet; à Pistoribus dicto; & Lazaretho. Hispanicum conditorem habet hodie gloriosissimè imperantem Augustum Carolum VI. id quod è fundamentalis lapidis inscriptione cognoscas:

SUB. INVOCATIONE,
DEIPARÆ,
DE MERCEDE.
AUGUSTISSIMUS. ROMANORUM.
IMPERATOR.
CAROLUS VI.
CLEMENTISSIMUS,
PIÆ. DOMUS.
SANCTI. HISPANSCÆ. MONARCHIÆ.
HOSPITALIS,

FUNDATOR.

PIISSIMUS. ELARGITOR.

PRIMUM, HUNC, POSUIT. LAPIDEM.

DIE II. AUGUSTI.

ANNO. SALUTIS. M. DCC. XXII.

Templum habet & amplum fatis & ab aris, picturis, cæteroque cultu longè elegantissimum, Anno 1723. ab Eminentissimo Principe S. R. E. Cardinali ex Com. de Kollonitch Viennensium Archi - Episcopo B. Virginis de Mercede honoribus inauguratum.

Constitutum porrò, & reditibus amplissimis locupletatum Hispanorum præcipuè ægrotantium commodis, quorum magna multitudo, studio ac fide erga Augustissimum Dominum ducta patrii soli dulcedinem exilio postposuerunt: patet & Mediolanensibus, Neapolitanis, Siculis, Belgis, ac Germanis Hispanarum uxorum maritis. Ecclesiæ ministerio, ac infirmorum procurationi spirituali ejusdem gentis Sacerdos *Prioris* nomine, ac duo adjutores Presbyteri præfecti largis sanè stipendiis aluntur.

Rem familiarem ità iis dictus *Major Domus*, quæque ad infirmorum ministeria pertinent, administrat: atque piissimum opus ne quid detrimenti capiat, salvæque serventur & facta instituta; duo è Consiliis Hispanicis magnates, superintendentium nomine, ab Augustissimo ipso designantur. Ipsa Nosodochii fabrica sanè magnifica est ambulacris commodis, conclavibus præaltis, horto item ad convalescentium solatia, Pharmacopæa insuper propria, Medico ac Chyrurgo splendidè instructa.

Alterum Nosodochium vulgò *Pistorum Domus Becken, Häusl* appellatum: nomen inde ductum, ut quidam volunt, quòd cùm non aliud artificum genus ac pistorium isthoc tabe crebriore la-

laboraret , horum maximè perfugio primùm
 coëmpta sit ea domus , quò nunc ii præsertim ,
 qui malignis ac contagiosis febribus periculum
 creant , deportari , ac impensis curis refoveri so-
 lent. Numerus decumbentium subinde tercente-
 simum excedit ; quibus expertissimus Medicus ,
 Chyrurgus ac numerosum famulitium præstò sunt,
 præter proprium è Scotensi Cænobio Parochum ,
 qui in adfiteo D. Rosaliæ sacro non maximè mo-
 lis templo sacra peragit.

Tertium denique (quod boni Superi in multos
 annos vacuum velint & inutile) Lazzarethum
 dicitur , præstiferorum usibus unicè destinatum ;
 atque heu ! Annò 1679. cùm pestilentia ab ho-
 minum memoria sævissima septuaginta amplius
 hominum millia neci dedit , nimis frequenta-
 tum , nec A. 1713. à miseris incolis infrequens.
 Templum hæbet D. Joanni Baptistæ sacrum &
 cum Chyrurgo Parochum , pestiferorum obsequiis
 devotos. Visitur denique in hoc suburbio attribu-
 tum heterodoxorum funeribus profanum , ac
 nullâ cruce cæmeterium.

VICUS ALSHERRANUS.

W Aringensem vicum Alsherranus excipit ,
 ita à præterfluente rivulo Alsherra (*Alsters
 Bach*) nominatus. Quamquàm nonnulli alii *Alsh
 herz Bach* dicendum existiment , nempe qui è
 propinquo pago *Alsherran* defluat : hunc verò
 alii pagum à loci primo Dynasta Domino de
 Als dictum opinentur. Ante obsidionem Vien-
 nensem campus hic erat nudus , & semita pu-
 blica inter agros in viciniore pagos ducens ;
 qua causâ & hodie plateæ nomen servat , &
 ab eorum hæredibus colitur , quorum domici-
 lia aliàs urbis mœnibus adfita, solo æquata fuerant.

Altero

Altero latere, quod diximus, Waringani; altero Josephini suburbii limitibus finitus, ad lineas usque longitudine mille passuum & 740. latitudine verò maxima 1800. capacitate areæ pedum quadratorum, 1518400. Hos inter limites etsi arva non pauca interjaceant, familiæ nihilominus degunt sexcentæ viginti, quas ad octo millia capitum tutò æstimare liceat. Plateis tribus superâ, mediâ, inferâ difsecatur, quibus clariora ædificia complura dignitatem splendoremque conciliant.

Comitum de Paar palatium plurimæ celebritatis, commodissima equariæ domituræ palæstrâ, quam scholam equestrem vulgò dicimus, aliàs & hodie gymnasticis ejusmodi nobilissimorum adolescentum equitum exercitationibus plurimum frequentatâ. Visendum item hic se præbet Comitum Schönborniorum palatium cum amplissimo venustissimoque horto; Comitum item de Dietrichstein, Mellicensis Abbatis, Baronis de Heübel, de Pirchenstein, Glandorff, DD. Marckl, Scheublauer, Leeb: cujus postremi ædes, dum A. 1701. ab Hebræis incoleretur, expilata fuit. Atque alii minoris molis horti sunt supra quinquagenos.

Præfectus civibus suus Judex ab Urbano magistratu pendet. Paræcialia jura penes memoratum sæpius Scotensium RR. PP. Benedictinorum Cœnobium est. Inter suburbii hujus prima ornamenta veniunt florentia duo Cœnobia, Provincialium Statuum Academia, ac pauperum Domus, de quibus cum dici possent plurima; summa tantum capita delibâsse pro instituti opusculi jejunitate sufficiat.

Afceterium RR. PP. Benedictinorum de Monte Serrato, celeberrimi nempe illius in Cataloniâ Cœnobii Colonia, de Scotensi urbis porta egredientibus primùm in oculos incurrit: novis Colonis vulgus nigrorum Hispanorum, cum ab habi-

tu ejus instituti proprio , tum origine petitum indidit ; tum ut discrimen esset inter vicinos item ex Hispaniâ traduces ascetas , quos ab vestium colore *Albos Hispanos* apellitant , de quibus mox. Monferratinis initium fecit Ferdinandus II. Cæsarum pientissimus Anno 1633. postquam jam satis confirmatum esset ; communi illo anni 1683. turbine involutum in cineres resedit : postmodum Antistitis sui incredibili felicissimâque solertiâ , à fundamentis ad omnem commoditatem instauratum , ac Ecclesia præcipuè ad Architectonicos canones eum in modum educta est ; ut cum suprema manus accesserit , inter præcipuæ venerationis templa futurum non ex vano videatur.

Hujus Cœnobii Patribus commissum est amplissimi ambitus cœmeterium , commodis circum cryptis majorum suorum cineres piè invisentium commodo , epitaphiis innumeris , atque *DEI paræ Cellensis Sacello* decoratum. Ea Icon ab Augustâ Eleonora Magdalena Theresia sanctissimæ memoriæ Imperatrice , aliàs Cœnobii templo ad publicam venerationem dono data , in hoc subinde sacellum translata est. Quos aut sumptus aut valetudo moratur , quin intra Styriæ alpes prodigiis claram Virginem piâ peregrinatione venerentur , hinc nempe certis definitisque diebus pia vota persolvunt.

Alterum in media Alsherrana plateâ situm monasterium est RR. PP. ex Ordine SS. Trinitatis de redemptione captivorum , quos *Albos Hispanos* apellitari jam nunc memini. Aream fanè amplam , ubi aliàs , nescio quod , aulicorum in usus conditorium steterat , Leopoldus instituti longè utilissimi Patribus attribuit , atque A. 1688. primum ipse in fundamenta lapidem dimisit. Hodie Cœnobium est perelegans ; centum facillè Religiosorum incolarum capax , ab quinquaginta habitat. Templum item pulcherrimè ornatum , atque uno abhinc anno à binis turribus , cupro
tectis,

rectis, singularem splendorem obtinuit. Hoc magno urbanæ plebis concursu Christi è Cruce pendentis simulacrum multis beneficiis clarum celebratur. Asservatum id fuerat annis 160. à Cibiniensibus protestantibus, tumultuum verò Ungaricorum tempore Rabutinio Comiti tum Transylvaniae Præfecto bellico, quòd in illa temporum temporum calamitate, è solitis alioquin Xeniiis nihil se admissurum diceret, ab Ordinibus ac Senatu A. 1699. dono oblatum. Indignum duxit ejusdem Conjux è Ducum Holsatorum sanguine orta, eum thesaurum privato in sacrario delitescere, A. subinde 1708. Templo huic ad publicum cultum deferri jussit, suavissimis deinceps gaudiis delibuta, cum piæ suæ voluntatis fructus excrefcere conspiceret opinione majores.

Illustrissimorum Provincialium ordinum Academia pro fronte hanc præfert inscriptionem;

VIRTUTIS ET HONORIS

ATHENÆUM

AUGUSTORUM CÆSARUM PATRIÆ PRINCIPUM

PRIVILEGIIS MUNITUM.

AB

INFERIORIS ARCHIDUCATUS AUSTRIÆ

INCLYTIS STATIBUS

NOBILITATI PRO SAGO ET TOGA

ERUDIENDÆ

A. SAL. M. DC. LXXX. ERECTUM.

M. D. CCXXX. RESTAURATUM.

Condita est & impensis ingentibus sustentatur ab iisdem Austriae Inferioris Statibus, quorum authoritate & auspiciis certus numerus adolescentum tum è primi ordinis tum secundaria Equestri nobilitate prognatorum, publico impendio omnibus nobilium disciplinarum studiis eru-

aitur : quibus accedunt alii magno numero suo ære victitantes contubernales. Sunt nec levi stipendio conducti Philosophicæ , Juridicæ , Mathematicæ , Lanificæ , Saltandi , Linguarum diversarum , domituræ equestris lectissimi magistri ; nihil ut domi absit , quod foris ambitiosè , nec sine pernicie quæritur à multis. Instituta , mores , disciplinæ ac gubernationis ratio ferè eadem , quæ in aliis Europæ nobilium Academiis.

Academiæ contiguum est grande Xenodochium , aliàs humili nomine *Pauperum Domus* dicta , inter præcipua non hujus duntaxat suburbii sed Viennæ nostræ monumenta in eam jam magnitudinem proVectum , ut cùm decantatissimo illo Lutetiano *Hospitali Dei* sin minus structuræ magnificentiâ , certè amplitudine , alumnorum numero seu egentium , rebûsque quæ in domibus ejusmodi cæteris spectandæ sunt , in contentionem venire possit. Magni operis , ut rerum aliarum , tenuia fuere principia. A. 1693. tanta vel secundo Danubio defluserat , vel aliis se ex partibus annonæ caritate pressa huc contulerat egentium mendiculorum multitudo plateas perreptantium , domos ipsas ac templa præcipuè obsidentium , ut de medendi ratione consultari per tribunalia juberet Leopoldus , & perquisitionem fieri : de stipe provideri verè egenis : fucos verò indignos , ac inertes otiososque erroneos ex urbe deportari.

Facta lustratione numerus ingens ab urbe depulsus , septingentis verò ultimâ penuriâ oppressis adeò prospectum est ; ut dum commodior habitatio attolleretur , in perampla Domo quam *Consumaciam* dicunt , subinde degerent ; in diurnum verò victum viri novenos cruciferos nummos , feminæ , ternos pueri è collecta stipe reciperent ; præcipua verò exauthoratorum , ac vel à vulneribus , vel ætate invalidorum ratio haberetur ; idem denique pensum 150. litterarum Studiosis

diosis obveniret. Hæc inquam magnæ molitionis prima fuere exordia, adeo effusâ in miseros Viennensium charitate; ut collectitia illa & indies augescens multitudo aleretur utcunque. Sequentibus annis ut ad perpetuitatem constabilerentur cæpta, non egenæ turbæ tantum, sed & Reipublicæ saluberrima; spatia cœmpta sunt amplissima, atque ædificationi factum initium. Viam præivit Augustissimi ipsius liberalitas verè regia, attributis de suo ærario in dotem, centum triginta florenorum millibus.

Hac exempli claritate commoti permulti opum suarum participes voluere Christi pauperes: surgentis molis adjumenta, ac veluti nervi præcipui fuere Eminentissimi, Cardinalis Leopoldi Kolonitsch ac Strigoniensis Archiepiscopi, uti & Comitis de Welz Excel. Regiminis opulentissima legata. Immortali memoria digna est hujus Welzii Comitis charitas, cujus maximè industriâ, ardore, contentione incredibili opus hoc in id fastigii perductum est: suæ domûs hæredes scripsit pauperes, in quâ hodie *Mons pietatis*, vulgo *Pignoratitium officium Pfand Amt*, eorundem pauperum alimentis destinatum, uti & vectigal è meritoriis curribus, aliâque ejusmodi accessoria subsidia. Longum sit enumerare Patronum minorum nomina, qui uni, duobus, pluribusve pro facultatum modo stipem perpetuam fundavere. Complementum addidit Illustrissimus Baro de Thavonat relicta sorte, è cujus censu sexcenti admodum invalidi milites largiter sustentarentur.

Ædificium ejus molis est hæctenus, quæ hominum quinque millibus habitationem commodam præbeat; etsi in præsentis tribus millibus non amplius censet. In areas dividitur quinque, quarum *prima* decumana longa est orgias centum, quinque & nonaginta lata. *Altera* quam Thavonathianam dicunt, patet in longum orgiis 52, in latum 37. *Tertia* studiosorum longa org. 37. la-

ta 23. *Quarta* infirmorum longa org. 37. lata 18. Præter has tres novæ apparantur areæ singulæ 26. org. longæ, diversa latitudine: spatium univ-
ersum mediocris oppidi magnitudinem æquat.

Victitandi ratio hæc est: vulgo pauperum quot triennis nova vestis, quot diebus quini cruciferi viris, quaterni foeminis, trini prolibus; Thava-
nathianis militibus quotidianum stipendium ero-
gatur novem cruciferorum, dimidio tamen cru-
ciferi in vestem comparandam detracto.

Litterarum studiosis adolescentibus hætenus ordinarium dimensum fuerant vulgò seni cru-
ciferi; quibusdam è S. Alexii fundatione quin-
deni; septeni è Kreulianâ: verùm quòd ea
sui curandorum cura inexpertis adolescentibus
litterarium cursum remoraretur, hoc demum
anno constitutum; ut indies quidem ternis cru-
cigeris minus reciperent, statò tamen prandio
trium ferculorum, cœnâ duorum unâ conviverent;
atque adeò contubernium isthoc justici collegii for-
mam indueret: & florentius etiam futurum de-
inceps, duæ res sunt, quæ augurium faciunt:
altera, quòd nemo nisi magno delectu & præbi-
tis speciminibus adlegatur; altera quòd mensibus
singulis fidum à Professoribus de singulorum pro-
gressione testimonium expetitur, isque, quos vel
diligentia deficit vel ingenium, certam sibi pro-
scriptionem imminere sciant. Collegii hujus Præ-
fectum Provisorem vocant: sunt qui cum Philoso-
phis dictata repetant; qui humaniorum littera-
rum alumnis operam dent.

Ut ne extra Hospitalis septa evagandi potestas
aut occasio sit; singula quæ ad victum humanum
pertinent, intus prostant vænalia. Quin ut do-
mi emendi singula necessitas esset, pro argenteâ
cupream monetam recipiunt; quæ deinde quot
mensibus à mercatore domûs, lanione, pistore,
caupone repræsentata argento permutatur. Mo-
netæ hæc forma est;

Gubernationis ac disciplinæ ratio, leges & instituta ejusmodi sunt, quæ domibus hujus generis, quotquot sunt, pro modulo & exemplo esse possint.

Toti hospitali summa potestate præest singulare Consilium è duobus aut pluribus Excelsi Regiminis consiliariis viris integerrimis, ac promovendi operis studiosissimis; præside ejusdem Excelsi Regiminis Locumtenente, qui hebdomatis singulis in commune consulunt; causas, si quæ sunt, audiunt; omnia in emolumentum domûs decernunt. Nisi ex hujus *Commissionis*, ut vocant, vel consilii autoritate nullâ de re majori œconomix Præfecto aliisque Curatoribus, quidquam decernendi potestas.

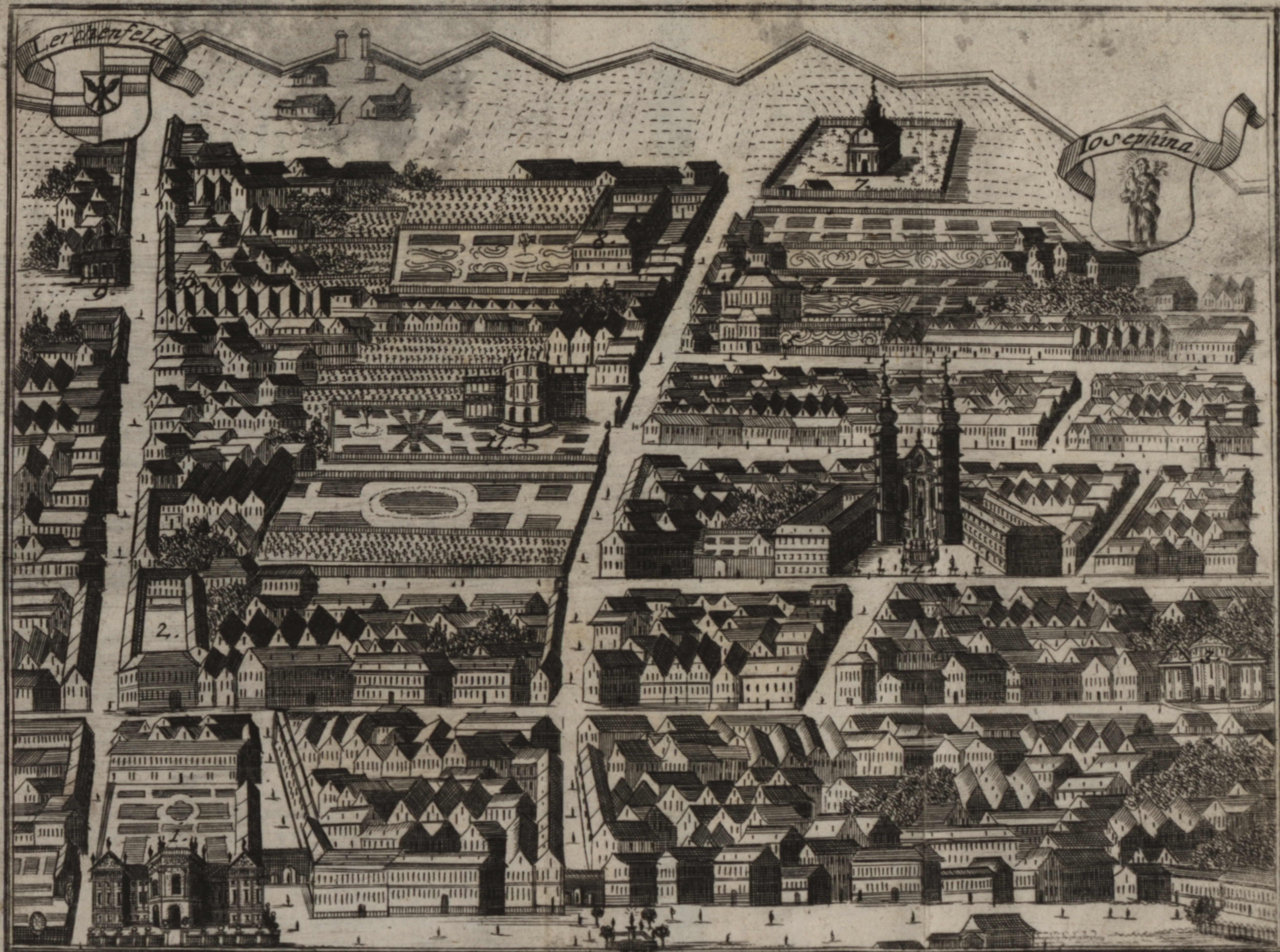
Ægrotantium commodo serviunt prægrandia duo conclavia quatuor & quadraginta orgias longa, pro viris alterum, alterum pro foeminis. Infirmis nunquam non ad manum est Medicus, Chyrurgi, Pharmacopola, quique opportunis hortationibus vel animos decumbentium ad patientiam erigant, vel ad Christianam migrationem comparent, Sacerdotes. Cæterum Paræcialis administratio, ut in reliquis hoc latere suburbiis, penes quempiam è Scotensi Cœnobio delectum, ejusque duos adjuutores est. Pars domûs, pro templo S. Crucis dicto conformata est hætenus, dum novum, quæ spes est, assurgat.

Alia perampla Domus vulgò *Contumacie* dicta , nescio qua nominis origine , nisi forte continentiae vox huc delata est. Eorum enim usibus servit , qui è pestilentiae bubonibus consanati ad constantis valetudinis periculum faciendum hic continentur tantisper , ac ut Itali loquuntur , quadragenam agunt. Tempellum D. Rochi honoribus consecratum est.

Uno abhinc anno ob majus commodum , salubritatemque urbis ad Metropolitanam S. Stephani inhumare corpora vetitum est ; adeò in hoc suburbio ea area , quæ alias pro campo Civium jaculatorio destinata , in cæmeterium urbis conversa est.

De Pietate Viennensium Suburbana.

AMplius haud alibi Superùm monumenta refulgent ;
 Quæ veritas oculos , stat Pietatis opus.
 Surgunt magnificis hinc templa innixa columnis,
 Cælo ubi pro mundi Mystra salute litat.
 Illinc Pauperies miseris annosa levatur,
 Invidiæ res est , hoc miser esse loco.
 Prostat ubi tota tibi , quod quæretur in urbe ,
 Hac una ut credas urbem habitare domo.
 Parte alia morbos facili fugat arte Machaon ,
 Præsentemque malo fert medicamem opem.
 Et desperatam miseris dat cura salutem ,
 Aut superimposita corpora claudit humo.
 Quid , quòd & ipsa Dei signetur semita morte ,
 Quem referunt duris æra , lapisque notis.
 Deducitque viam , qua Golgotha surgit in auras ,
 Divinumque crucis de trabe pendet onus ,
 Cætera si desint , hac solùm parte Vienna ,
 Et dici , & poteris jam satis esse pia.

In IOSEPHINA i. Com. de Kinsxy. 2. Com. de Nadt. 3. D. Schellheim. 4. Templum et Collegium S. P. Piarum Scholarum. 5. S. P. Minoritarum. 6. Com. Kollobrat. 7. Cæmeterium et Sacellum S. Joan. Nepomuc. In LERCHENFELD 8. Xenodochi Cæsarei. 9. Sacellum ad 7. Refugia. 10. D. Purgau. 11. Heredum Valenzian.